

Inicijativa

za zaštitu prirodnog javnog dobra
Kameničke ade, Dunavca, Šodroša i
Ribarskog poluostrva u Novom Sadu

Sadržaj Inicijative

Da zeleno ostane zeleno.....4

Zaštita plavnog područja.....4
Položaj.....5
Značaj predloženog područja za grad.....5
Šume i gazdovanje šumama.....7
Faktori ugrožavanja i ocena ugroženosti.....8
Zakonodavni okvir.....9
Ustav Republike Srbije.....9
Okvirna direktiva o vodama.....9
Zakon o vodama – Priobalno zemljište.....10
Nacionalna konferencija za vode.....11
Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2034. godine.....11
O Konvenciji o močvarama.....12

Predeone odlike prirodnog dobra.....12

Ispunjenoš uslova za zaštitu.....13
Zaštita retkih i ugroženih vrsta.....13
Geomorfologija.....13
Vegetacija.....13
Crna topola.....14
Spisak dela vrsta vodozemaca i gmizavaca.....15
Fauna beskičmenjaka.....15
Ihtiofauna Dunavca.....16
Fauna sisara.....17
Fauna ptica.....17

Socijalni aspekt..... 18

Zelena prestonica EU.....18
Iz izveštaja UN o Zaštiti životne sredine.....19
Kreativnost i prirodno okruzenje.....19
Zahtevi Inicijative.....20
Predloženi staratelji.....20

Na osnovu člana 42 i član 6 Zakona o zaštiti prirode:

**Inicijativa za zaštitu prirodnog javnog dobra
Kameničke ade, Dunavca, Šodroša i
Ribarskog poluostrva u Novom Sadu**

Polazeći od činjenice da je deo Ribarskog ostrva Studijom zaštite Republičkog zavoda za zaštitu prirode iz 2006. već prepoznat i opredeljen za zaštitu kao Spomenik prirode, prostor Kameničke ade sa rukavcem Dunava predstavlja značajno veću površinu sa delimično očuvanim prirodnim karakteristikama u plavnoj, nebranjenoj zoni.

Do sada izdvojeni delovi prostora priobalja Novog Sada bilo kao područja u postupku zaštite (Ribarsko ostrvo) ili staništa zaštićenih vrsta (delovi Kameničke ade) nisu obuhvatili vodene ekosisteme. Rešenjem Pokrajinskog zavoda o uslovima zaštite prirode za Plan generalne regulacije u izradi izdvojen je samo uži pojas šumske vegetacije Kameničke ade, ali ne i plavno područje Podunavlja – Dunavac i Šodroš, sa submerznom, flotantnom i emerznom vegetacijom, utočište ptica vodenih staništa, mrestilište riba, stanište barske kornjače i prostor njenog razmnožavanja, jedne od deset vrsta vodozemaca i gmizavaca na širem prostoru.

Celovitost/povezanost Ekološke mreže u pogledu plavnih područja i zona sa prirodnim režimom vodostaja za registrovane strogo zaštićene vrste ptica, vodozemaca, riba i vilinskih konjica su od posebnog značaja za opstanak njihovih populacija, kao strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta.

Inicijativu u ime **Neformalne grupe građana Dunavac Šodroš** sastavili:

Daniela Stojković Jovanović, Aleksandra Vrebalov, Bojana Bodroža, Atila Teglaš, Danica Cimbal, Marko Šćiban, Radislav Mirić, Milan Ružić, Nemanja Spasojević, Slobodan Ivković, Nikola Veljković, Tibor Rekecki, Vukašin Kartalović i Aleksandar Bajić

Fotografije: Ivan Milinkov, Dragana Milosavljević, Valek Dejan, Erdős Ágnes, Siniša Ilin, Marko Šćiban, Atila Teglaš, Danjo Bilek

Organizacije koje podržavaju Inicijativu:

NVO Svet i Dunav

Udruženje rekreativnih ribolovaca „Šodroš Dunavac“

Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije

HabiProt

Ekološki front

Europolis

Futoška inicijativa

Organizacija za očuvanje prirode i životinja- OSNA

Inicijativa za zaštitu Fruške gore

Udruženje za zaštitu šuma

Novi Sad, februar 2021. godine

DA ZELENO OSTANE ZELENO

Iz Studije zelenih i rekreativnih površina u cilju izrade revizije generalnog plana Novog Sada: "Prema navedenim funkcijama, reč zeleno ima široko značenje u društvu i koristi se da opiše ekološke, socijalne, prostorne i ekonomski aspekte unutar grada. Svakom gradu je potrebna zelena infrastruktura što podrazumeva adekvatnu površinu zelenih prostora određenog kvaliteta, koji garantuju zadovoljenje socijalnih i estetskih potreba građana i ekološke funkcije grada."

Zaštita plavnog područja

Od izvora do ušća u Crno more, Dunav prelazi put od preko 2.800 kilometara, protiče kroz deset zemalja i utiče na život više od 80 miliona ljudi. Reka i priobalna područja imaju mnogo uloga: koriste se za poljoprivrednu proizvodnju, služe za transport, proizvodnju električne energije, rekreaciju i zaštitu od poplava, rezervoari su vode za piće, staništa su za biljke i životinje itd. Mnoge od ovih i drugih uloga i zadataka se jednim imenom nazivaju ekosistemskе usluge i sve ili utiču ili su pod uticajem kvaliteta vode Dunava. Postoji snažna veza ekosistemskih usluga i života ljudi, biljaka i životinja u slivu. Polazeći od zakona, zakonskih akata, pravilnika, među-narodnih deklaracija, EU zakona, protokola i drugih zakonskih regulativa kao i ovlašćenja stanovništva, koja proističu iz aktuelnog Zakona o zaštiti životne sredine pripremili smo Inicijativu o zaštiti značajnog prirodnog javnog dobra i jedinstvenog prirodnog ekosistema Ribarskog ostrva, Kameničke ade, Dunavca i Šodroša.

Neformalna građanska inicijativa „Dunavac Šodroš“ zahteva od Republičkog zavoda za zaštitu prirode, Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode, Republičkog Ministarstva za šumarstvo, poljoprivredu i vodoprivredu, Pokrajinskog sekretarijata za urbanizam i zaštitu životne sredine, Grada Novog Sada, JVP „Vojvodina vode“ i drugih nadležnih institucija da pristupe kategorizaciji zaštite javnog prirodnog dobra Kameničke ade, Dunavca i Šodroša.

Molimo da se navedenom predelu omogući adekvatna zaštita, uz poštovanje postojeće zakonodavne regulative, kako nacionalnih tako i međunarodnih potpisanih deklaracija, direktiva i sporazuma. Potrebno je izvršiti stručni monitoring, tačnije reviziju studije na području Ribarskog ostrva, a na osnovu utvrđivanja verodostojnosti stručne studije Republičkog zavoda za zaštitu prirode (iz 2006.godine): Spomenik prirode „Ribarsko ostrvo“, (koja se pobija, za građane nerazumnim Rešenjem o stručnom nadzoru, iz 2013. godine, izrađenog od strane Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode. Drugi zahtev Inicijative je izrada: Studije o stepenu zaštite na širem području Kameničke ade, Dunavca, Šodroša i Ribarskog poluostrva. Studija se zahteva za oko 200ha plavnog, močvarnog područja kojom će se potvrditi ili demantovati navodi građana, institucija i udruženja. Prilozi o postojanju posrednih i neposrednih dokaza o značajnom staništu strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta, kao i o posebnim odlikama celovitog prostora sastavni su deo dokumenta. Napominjemo i treći zahtev Inicijative, a to je da se predelu dodeli zaštita kao plavnom području jer Dunavac, Šodroš i Kamenička ada su nedvosmisleno značajan plavni predeo, od velike važnosti u službi zaštite grada Novog Sada od poplava.

Položaj

Zaštićeno prirodno dobro SP«Ribarsko ostrvo» nalazi se u Vojvodini, severnoj autonomnoj pokrajini Srbije, u priobalju Dunava, na 1255. kilometru rečnog toka u Dunava, u gradu Novom Sadu. Pripada Južno-bačkom okrugu, K.O. Novi Sad II. Tabela 1: Koordinate centralne tačke Nadmorska visina : min. 77,50 m n.v. - maks. 79,00 m n.v., po Griniču, $45^{\circ} 13' 57''$ N - $19^{\circ} 50' 37''$ E, Gaus-Krigeru 5010.427 – 7409.214. Oba «ostrva» su vezana za nasip svojim zapadnim stranama. Položaj, tačnije parcele (izvor: RGZ, E katastar) koje su obuhvaćene Inicijativom su: 4290/1 KO Veternik, 2988/1 KO Veternik, 2990/1 KO Veternik, 2990/2 KO Veternik, 7847/3, 7852/2, 7391/2, 7391/4, 7852/2, 7390/1, 7390/2, 7386/1 sve KO Novi Sad II.

Značaj predloženog područja za grad

Urbanizaciju koja se poslednjih petnaest godina odvija u Novom sadu, a naročito na Telepu, delu grada uz Dunavac i Kameničku adu, odlikuje promena iz zona jednoporodičnog stanovanja (tj. kuća) u zone višeporodičnog stanovanja (tj. zgrade), koja kao posledicu ima povećanje gustine naseljenosti. Ovakva transformacija nedovoljno je praćena javnim urbanim sadržajima koji će njegovim stanovnicima omogućiti kvalitetan život. Jedan od većih problema grada u celini, a sve više i Telepa, predstavlja nedostatak zelenih površina. Podaci iz „Studije zelenih i rekreativnih površina u cilju izrade revizije generalnog plana Novog Sada“ pokazuju da se u periodu između 2004. i 2009. količina zelenila u Novom Sadu smanjila. Iako ne postoje egzaktni podaci za period intenzivne urbanizacije koji je usledio narednih deset godina, opšti je utisak da se ovaj proces samo nastavio. Legitimno je postaviti pitanje koliko zelenih površina je dovoljno?

Količina zelenila se često izražava u broju kvadratnih metara zelenila po glavi stanovnika (m^2/st), a kao normativ se uzima podatak da jedan hektar šume u toku dana upotrebi količinu ugljendioksida koji disanjem izbací oko 200 ljudi. To znači da je po čoveku potrebno oko $50m^2$ zelenila, dok je evropski normativ za urbane sredine $20m^2/st$.

Kako Novi Sad stoji u toj računici? U „Studiji zelenih i rekreativnih površina“ navodi se da Novi Sad (bez Petrovaradina i Sremske Kamenice) ima 39,25ha zelenila na javnim površinama i 9,55ha zelene

površine kulturno- istorijskog značaja, pa se sabiranjem ovih podataka dobija 48,8ha zelenih površina. Prema popisu iz 2011. godine broj stanovnika je iznosio 250,439. Iz ovih podataka dolazimo do 1,95 m²/st. Ako se uzmu podaci iz važećeg GUP-a koji obuhvataju postojeće i planirane parkove na teritoriji Novog Sada (bez Petrovaradina i Sr. Kamenice) – ukupno ima 88,3ha javnih zelenih površina u urbanom području, što uz broj stanovnika sa popisa 2011. daje 3,53 m²/st. Dakle, čak i ako bismo pretpostavili da su planovi postavljeni u GUP-u za period do 2021. godine realizovani, Novi Sad je i dalje daleko od evropskog standarda u pogledu zelenila. (izvod iz teksta Telep bez zelenila Bilten Stanar br.10, Autor: Bojana Bodroža)

U studiji zaštite SP "Ribarsko ostrvo" navodi se sledeće: „Obzirom na porast broja stanovnika i sve učestalije prevođenje zelenih površina u građevinsko zemljište, za kvalitet životne sredine važna je svaka, ma koliko mala zelena površina, a egzistiranje fragmenata autohtonih šuma u gradskom tkivu predstavlja pravo bogatstvo.“

Kamenička ada je kao park – šuma površine 131,2ha najveća pojedinačna zelena površina u Novom Sadu, a Ribarsko ostrvo daje još 25,55ha parkovskih površina od ukupno 532,16ha gradske površine pod parkovima. Dakle, zajedno ova dva parka-sume predstavljaju 29,45% parkovskih površina u celom gradu (Studija zelenih i rekreativnih površina, Tabela 6), što ih čini izuzetno važnim ekološkim zaštitnim pojasom Novog Sada.

Značaj Ribarskog ostrva evidentan je iz studije zaštite SP "Ribarsko ostrvo" koja kaže: „Zelenilo priobalje u gradskoj zoni Novog Sada predstavljeno je šumama vrba i topola na Ribarskom i Kameničkom ostrvu, i delom na obalouvrdi Dunavca. Vrednost fragmenata autohtonih šuma povećava se sa činjenicom da se one nalaze u gradskoj zoni, na veoma pristupačnoj lokaciji, te predstavljaju jedno od retkih mesta susreta urbanog čoveka sa prirodom.“

Studija SP „Ribarsko ostrvo“ dalje navodi: „Osnovnu vrednost predstavlja ostatak autohtone šume bele topole koja se odlikuje izvornošću, autentičnošću, pejzažnom atraktivnošću i visokom genetskom varijabilnošću. Zelenilo priobalja u gradskoj zoni Novog Sada predstavljeno je šumama vrba i topola na Ribarskom i Kameničkom ostrvu. Kako današnju vegetaciju prostora najvećim ovog delom čine monokulture selekcionisanih topola i vrba, u cilju očuvanja ostataka autohtonih šuma, izdvojen je deo predela priobalja kao spomenik prirode. Vrednost fragmenata autohtonih šuma povećava se sa činjenicom da se one nalaze u gradskoj zoni, na veoma pristupačnoj lokaciji, te predstavljaju jedno od retkih mesta susreta urbanog čoveka sa «prirodom». Sastojina bele topole na Ribarskom ostrvu namenjena za miran odmor i pasivnu rekreaciju. Poseduje odbrambenu, vaspitno- obrazovnu, naučno-istraživačku, zdravstvenu, razvojnu, sanitarnu, estetsku i ekološku funkciju. Očuvanje prirodne vegetacije u Vojvodini, posebno retkih fragmenata u gradskoj zoni je od izuzetnog značaja za očuvanje kvaliteta životne sredine i očuvanje biološke raznovrsnosti.“ (iz Studije zelenih i rekreativnih površina - Nosioci projekta: Prof. dr Aleksandra Tišma, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu, Prof. dr Jelena Ninić-Todorović, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu i Prof. dr Vladislav Ognjanov, Poljoprivredni fakultet u Novom Sadu). Ako se svim prethodno navedenim funkcijama Ribarskog ostrva i Kameničke ade, pridoda i vodozaštitna funkcija koju ima Dunavac kao deo ove celine, dobija se puna slika o značaju ovog područja.

Šume i gazdovanje šumama

Javno preduzeće Vojvodina šume gazduje nad Kameničkom adom, Šodrošem i Ribarcem (Ribarsko polusotrovo). U prilozima koje dostavljamo uz Inicijativu, napominjemo da je JP Vojvodina šume nosilac važnog međunarodnog sertifikata. FSC standard- međunarodna sertifikacija za drvo iz održivih šuma. FSC (Forest Stewardship Council- Savet za upravljanje šumama), nezavisna, nevladina, neprofitna organizacija, osnovana je u cilju promocije odgovornog odnosa prema šumama na planeti. Šta je potrebno da šuma dobije FSC sertifikat? FSC daje detaljnu listu zahteva koje jedna šumska parcela mora da ispuni kako bi iz nje moglo biti korišćeno drvo koje će nositi FSC sertifikat - FSC Principles and Criteria. Tu je opisano kako treba upravljati šumom da bi ona ispunila socijalne, ekonomski, ekološke, kulturne i duhovne potrebe ove i narednih generacija.

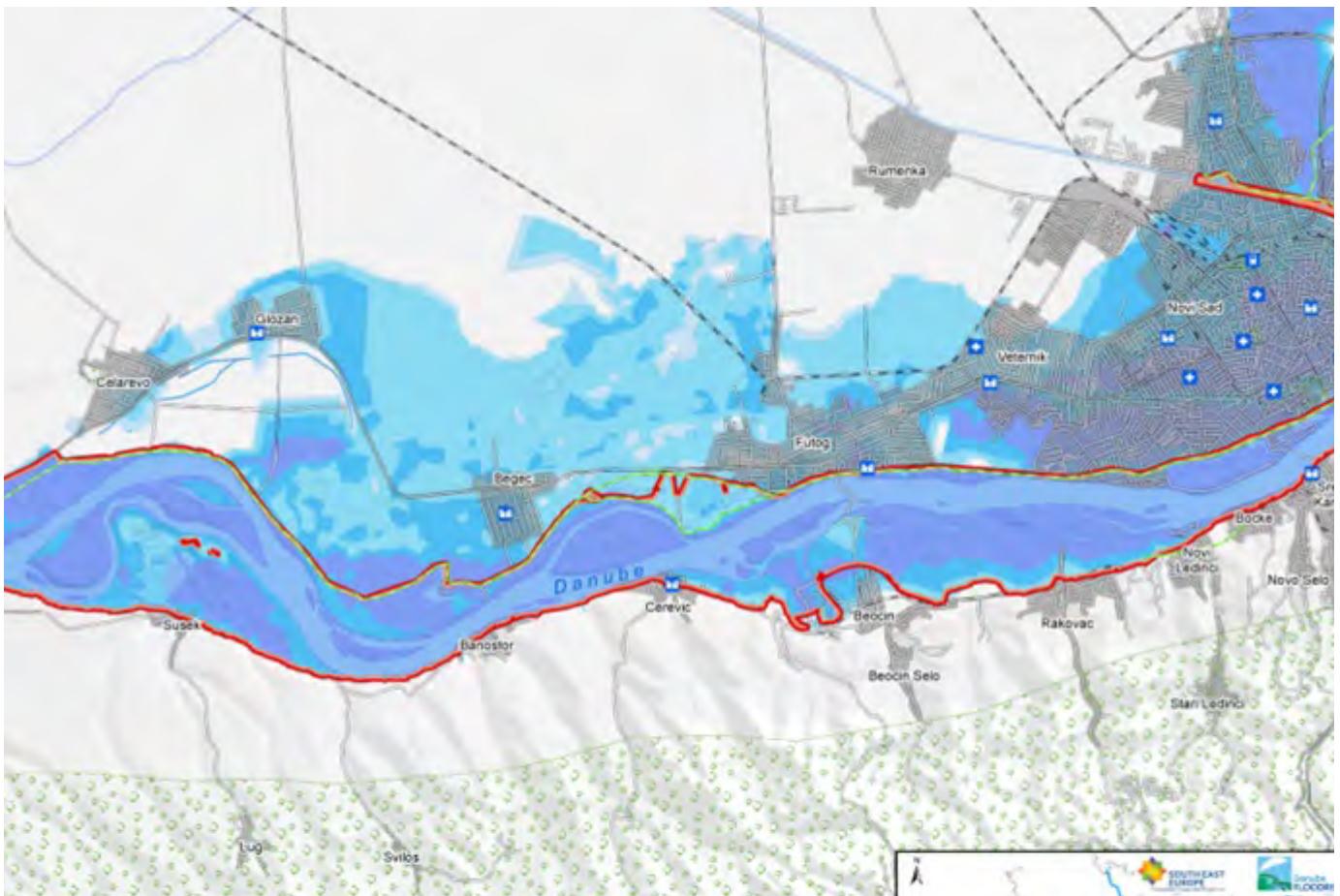
Kako se do sada šumom na Kameničkoj adi odnosilo neodgovorno, posebno imajući u vidu značaj područja u obrani od poplava, u daljem postupku zahtevamo agilniji odnos JP Vojvodina šume prema predmetnom području u partnerstvu sa policijom, sudstvom, nadležnim sekretarijatima i ministarstvima u cilju uklanjanja divljih deponija, šuta, ograda, betoniranih površina i čvrstih objekata.

Teme u kojima FSC može imati najveći pozitvini uticaj:

- sprečavanje prenamene šumskih parcela i svih drugih priorodnih staništa
- poštovanje međunarodnih prava radnika
- zabrana upotrebe opasnih hemikalija
- poštovanje ljudskih prava sa posebnim osvrtom na lokalno stanovništvo
- bez korupcije - pateći sve primenjive zakone
- identifikacija i odgovarajuće upravljanje oblastima kojima je potrebna specijalna zaštita (npr. kulturna i religijska mesta, staništa ugroženih biljnih i životinjskih vrsta).

- *Prilog iz odgovora JP Vojvodina šume (Faksimil odgovora)*

Faktori ugrožavanja i ocena ugroženosti

Mapa rizika od poplava na teritoriji grada Novog Sada, sa zvaničnog sajta JVP Vode Vojvodine

Projekat Danube FLOODRISK- Atlas 2012

Projekat „Danube FLOODRISK“ predstavlja značajan doprinos implementaciji Evropske perspektive prostornog razvoja (ESDP), Dunavske strategije i politike EU u oblasti zaštite od poplava. U septembru 2007. godine, nakon razorne poplave Dunava 2006. godine, Ministarstvo životne sredine i upravljanja vodama Rumunije je pokrenulo međunarodni projekat „Danube FLOODRISK“. Svaka podunavska zemlja je promovisala saradnju institucija nadležnih za prostorno planiranje i zaštitu voda u slivu reke Dunav. Od tada, 19 institucija iz Austrije, Slovačke, Mađarske, Rumunije, Bugarske, Italije, Srbije i Hrvatske rade na projektu kao partneri, dok su se 4 institucije (3 iz Nemačke i ICPDR) pridružile kao posmatrači.

Ciljevi projekta su bili:

- izrada karata ugroženosti od poplava na osnovu usaglašene metodologije,
- transformacija ovih karata u karte rizika od poplava,
- karata ugroženosti i rizika od poplava za određena pilot područja radi podrške zainteresovanim stranama u procesu odlučivanja na lokalnom/ regionalnom nivou,
- podrška pri odlučivanju o razvojnim i infrastrukturnim projektima.

Osnovni cilj ovog Atlasa je podizanje svesti stanovništva ali i donosioca odluka o izloženosti poplavama i pratećim rizicima. Poseban značaj se stavlja na važnosti očuvanja plavnih površina (inundacionih područja). „DanubeFLOODRISK“ je projekat finansiran iz SEE programa Evropske unije.

Grad Novi Sad do katastrofe 1965. godine, kada je vodostaj Dunava bio neverovatnih 778 centimetara, gotovo i nije imao odbranu od poplava. Nakon toga sagrađen je nasip za odbranu od stogodišnjih voda, koji je vremenom postao i najpopularnije novosadsko šetalište – Kej.

Zakonodavni okvir

Ustav Republike Srbije

Član 74. garantuje građanima „pravo na zdravu životnu sredinu i na blagovremeno i potpuno obaveštavanje o njenom stanju. Svako, a posebno Republika Srbija i autonomna pokrajina, odgovoran je za zaštitu životne sredine.“

U svetlu podataka da poslednji zvanični Izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji u 2019. godini (prema Agenciji za zaštitu životne sredine) pokazuje da je vazduh u Republici Srbiji prekomerno zagađen u svim angloheracijama uključujući i Novi Sad, zaštita područja Kameničke ade, Dunavca, Šodroša i Ribarskog ostrva dobija poseban značaj.

Ključne međunarodne konvencije i strategije od značaja za prostorni razvoj i uređenje Koridora VII – međunarodna reka Dunav

U procesu prostornog razvoja i uređenja Koridora VII i integracije sa zemljama dunavskog sliva, Republika Srbija će morati da primenjuje strateške evropske dokumente, posebno evropsku politiku prostornog/ teritorijalnog razvoja (Teritorijalna agenda EU do 2020. godine, Vodeći principi za održiv prostorni razvoj evropskog kontinenta), Geteboršku strategiju i strategiju Evropa 2020 (Strategija za mudar, održiv i inkluzivan rast, kao zamena za Lisabonsku strategiju), kao i brojne sporazume i konvencije (međunarodne, evropske, transgranične i prekogranične).

U prostorno-funkcionalnom smislu, od posebnog značaja za Republiku Srbiju u procesu evrointegracija jeste zajednička sveobuhvatna strategija za zemlje dunavskog sliva (Strategija Evropske unije za dunavski region sa akcionim planom), koju je Evropska komisija usvojila decembra 2010. godine i među čijih 11, nekako najvažniju ulogu upravo ima stub saradnje koji se odnosi na zaštitu životne sredine u Podunavlju (ponovno uspostavljanje i očuvanje kvaliteta voda; upravljanje rizicima po životnu sredinu; očuvanje biodiverziteta, predela i kvaliteta vazduha i zemljišta);

Okvirna direktiva o vodama

Vodno zakonodavstvo EU je od izuzetnog značaja ne samo za države članice, već i za sve zemlje koje nameravaju da postanu članice EU. Najvažniji akt EU u oblasti voda je *Okvirna direktiva o vodama*, koja je na snazi od 22. decembra 2000. godine i čija je svrha uspostavljanje okvira za sveobuhvatnu zaštitu svih voda (kopnenih površinskih voda, mešovitih voda, priobalnih morskih voda i podzemnih voda) uzimajući u obzir prirodnu interakciju među njima u kvantitativnom i kvalitativnom smislu, uz primenu principa integralnog upravljanja vodnim resursima. Pomenuta direktiva značajno mesto pridaje imperativu EU u svim zakonima, a to je učešće javnosti u procesima odlučivanja. Učešće javnosti generalno se može definisati kao omogućavanje ljudima da utiču na ishod planova i radnih procesa. To je sredstvo za poboljšanje donošenja odluka, za stvaranje svesti o ekološkim pitanjima i pomoći u povećanju prihvatanja i posvećenosti predviđenim planovima.

Inicijativom za zaštitu prirodnog močvarnog predela sa izuzetnim odlikama, jedinstvenog ekosistema Kameničke ade, Ribarskog poluostrva, Šodroša i Dunavca implementiraće se sva tri oblika učešća javnosti, a to su : snabdevanje informacijama javnosti; konsultacije i aktivno uključivanje.

Zakon o vodama – Priobalno zemljište

,Službeni glasnik RS“, br. 30 od 7. maja 2010, 93 od 28. septembra 2012, 101 od 16. decembra 2016, 95 od 8. decembra 2018, 95 od 8. decembra 2018 - dr. zakon

Inicijativa se poziva na sledeće članove obavezujućeg Zakona o vodama:

Član 9. Priobalno zemljište, u smislu ovog zakona, jeste pojas zemljišta neposredno uz korito za veliku vodu vodotoka koji služi održavanju zaštitnih objekata i korita za veliku vodu i obavljanju drugih aktivnosti koje se odnose na upravljanje vodama. Širina pojasa priobalnog zemljišta iz stava 1. ovog člana je: 1) u području nezaštićenom od poplava do 10 m; 2) u području zaštićenom od poplava do 50 m (zavisno od veličine vodotoka, odnosno zaštitnog objekta), računajući od nožice nasipa prema branjenom području. Izuzetno od stava 2. ovog člana Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (u daljem tekstu: Ministarstvo), a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, može da odredi i drukčiju širinu priobalnog zemljišta, ako je to potrebno radi: 1) zaštite voda, akvatičnih i priobalnih ekosistema; 2) uređenja voda; 3) zaštite dobara posebnih vrednosti i kapitalnih objekata; 4) obavljanja drugih poslova od opštег interesa, u skladu sa ovim zakonom.

Prema Zakonu o vodama, u Članu 11 koji definiše određivanje granica vodnog zemljišta, Ministarstvo, a na teritoriji autonomne pokrajine nadležni organ autonomne pokrajine, određuje granice vodnog zemljišta. Vodno zemljište iz stava 1 ovog člana upisuje se u javne knjige o evidenciji nepokretnosti i pravima na njima. Granice vodnog zemljišta unose se i u prostorne (prostorni plan jedinice lokalne samouprave, prostorni plan područja posebne namene i regionalni prostorni plan) i urbanističke planove (plan generalne regulacije, generalni urbanistički plan i plan detaljne regulacije). Ministar bliže propisuje način određivanja granica vodnog zemljišta. Član 25, Upravljanje vodama zasniva se na 8 načela, među kojima izdvajamo: 1) načelo održivog razvoja - upravljanje vodama mora se odvijati tako da se potrebe sadašnjih generacija zadovoljavaju na način kojim se ne ugrožava mogućnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe, odnosno mora se obezbediti korišćenje voda zasnovano na dugoročnoj zaštiti raspoloživih vodnih resursa, po količini i kvalitetu; 7) načelo učešća javnosti - javnost ima pravo na informacije o stanju voda i radu nadležnih organa u oblasti voda, kao i na uključenje u procese pripreme i donošenja planova upravljanja vodama i kontrole njihovog izvršenja; Član 37, Za Strategiju, plan upravljanja vodama i za poseban plan upravljanja vodama obavezna je izrada strateške procene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine.

Nacionalna konferencija za vode

1. Na osnovu člana 142. stav 1. Zakona o vodama („Službeni glasnik RS”, broj 30/10) i člana 43. stav 1. Zakona o Vladi („Službeni glasnik RS”, br. 55/05, 71/05 - ispravka, 101/07, 65/08 i 16/11), Vlada donosi ODLUKU O OSNIVANJU NACIONALNE KONFERENCIJE ZA VODE.

2. Nacionalna konferencija, u skladu sa Zakonom o vodama („Službeni glasnik RS”, broj 30/10), prati realizaciju Strategije upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije i plana upravljanja vodama, učestvuje u javnoj raspravi u fazi pripreme plana upravljanja vodama, prati realizaciju plana upravljanja vodama na vodnom području, daje predloge za poboljšanje učešća javnosti u procesu planiranja, donošenja odluka i kontrole njihovog sprovođenja, daje predloge za edukaciju javnosti o značaju vode, o potrebi racionalizacije potrošnje vode i zaštite vode i ulozi vodnih objekata u obezbeđenju usluga.

3. Nacionalna konferencija se sastoji od predstavnika jedinica lokalne samouprave sa svakog vodnog područja, predstavnika korisnika voda i udruženja građana.

Strategija upravljanja vodama na teritoriji Republike Srbije do 2034. godine

Hidromorfna zemljišta - karakteriše povremeno ili trajno prevlaživanje pod uticajem površinskih i podzemnih voda u pojedinačnom i/ili kombinovanom delovanju, a dopunsko vlaženje uzrokovano je poplavnim vodama. Ova su zemljišta locirana na nižim kotama terena, u depresijama lesnih, jezerskih i rečnih terasa, naročito u dolinama velikih reka (Dunav, Tisa, Sava, Morava i njihove pritoke). Zaštita retkih i ugroženih vrsta, kao i njihovih staništa, predstavlja način za zaustavljanje stope opadanja biološke raznovrsnosti u Republici Srbiji. Pravno je regulisana Zakonom o zaštiti prirode ("Službeni glasnik RS", broj 14/16) i podzakonskim aktima koja uređuju ovu oblast.

Pored nacionalnog zakonodavstva, pri sprovođenju mera zaštite i očuvanja biodiverziteta primenjuju se i međunarodne konvencije, koje je potpisala i naša zemlja, i to:

- 1) Konvencija o biodiverzitetu - Zakon o potvrđivanju Konvencije o biološkoj raznovrsnosti ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 11/01);
- 2) Ramsarska konvencija - Uredba o ratifikaciji Konvencije o močvarama koje su od međunarodnog značaja, posebno kao prebivalište ptica močvarica ("Službeni list SFRJ - Međunarodni ugovori", broj 9/77);
- 3) CITES konvencija - Zakon o potvrđivanju Konvencije o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje flore i faune ("Službeni list SRJ - Međunarodni ugovori", broj 11/01);
- 4) Bernska konvencija - Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju evropske divlje flore i faune i prirodnih staništa ("Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", broj 102/07);
- 5) Bonska konvencija - Zakon o potvrđivanju Konvencije o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja ("Službeni glasnik RS - Međunarodni ugovori", broj 102/07).

Osnovni problemi za očuvanje i zaštitu biodiverziteta su: nepridržavanje propisanih režima i mera zaštite biljnog i životinjskog sveta, predela i geološkog nasleđa, prvenstveno zbog neracijskog korišćenja prirodnih resursa, slaba pokrivenost planskom i urbanističkom dokumentacijom i izražena protivpravna izgradnja objekata u zaštićenim područjima, nedovoljna ulaganja države u očuvanje i održivi razvoj najreprezentativnijih područja i ključnih vrsta biodiverziteta Republike Srbije, drastično menjanje uslova staništa, fragmentacija i/ili uništavanje prirodnih ekosistema usled različitih oblika antropogenog uticaja, promena namene šumskog i poljoprivrednog zemljišta, ilegalno i/ili nestručno sakupljanje pojedinih komercijalnih vrsta (pečurke, lekovito bilje, itd), nedovoljno sprovođenje propisa od strane nadležnih inspekcijskih službi, nedovoljna podrška za držanje ekonomski neisplativih primitivnih rasa, vrsta, sorti i sojeva domaćih životinja i gajenih biljaka u ambijentu stalne modernizacije rasnog i sortnog sastava, što dovodi do smanjenja raznovrsnosti genetičkog materijala u poljoprivredi pod pritiskom tržišta.

Strategijom biološke raznovrsnosti Republike Srbije za period od 2011. do 2018. godine ("Službeni glasnik RS", broj 13/11), u kojoj su usvojeni međunarodni principi za ovu oblast, utvrđeni su nacionalni ciljevi za očuvanje biološke raznovrsnosti u Republici Srbiji.

Alohtone vrste čije unošenje i/ili širenje predstavlja pretnju autohtonom biodiverzitetu nazivamo invazivnim. One su jedan od najznačajnijih uzroka smanjenja globalnog biodiverziteta, odmah posle uništavanja staništa. Zbog toga je od značaja da se definisu vektori unosa i pogodna recipijentska područja.

Vodeni ekosistemi u Republici Srbiji, a naročito oni koji se nalaze u severnom delu zemlje, pod visokim su uticajem bioloških invazija. Sama reka Dunav je deo južnog invazionog kori-dora Evrope, što oblast čini izuzetno bitnom za praćenje, definisanje programa suzbijanja i suzbijanje akvatičnih invazija. Visok nivo bioloških invazija u vodenim ekosistemima već je potvrđen - invazivne vrste zabeležene su među vodenim biljkama, beskičmenjacima i kičmenjacima.

Mogu se izdvojiti sledeći vektori introdukcije alohtonih vrsta u vodene ekosisteme u Republici Srbiji: spontano širenje usled klimatskih promena, mikroklimatskih promena i promena karakteristika staništa, neadekvatno porobljavanje, neadekvatna biomanipulacija, zoohorija, brodski saobraćaj, saobraćaj manjih plovnih objekata, akvaristika i transport sa gajenim biljkama.

Ovo je još jedan u nizu mnogobrojnih razloga o neophodnosti zaštite pomenutog područja.

O Konvenciji o močvarama

Ramsarska konvencija je konvencija o močvarama međunarodne važnosti kao habitatima vodenih ptica. Potpisana je 2. februara 1971. godine u iranskom gradu Ramsaru. Predstavlja sporazum nacionalnih vlada koji upostavlja međunarodnu saradnju pri zaštiti močvara, njihovih funkcija i biološke raznovrsnosti. Ramsarska područja obuhvataju močvaru i vlažna područja koja su stalno ili sezonski zasićena vodom. Na kopnu, obuhvataju močvare, bare, lokve, tresave, jezera, reke, ali i „redovno i periodično plavljenje oblasti najčešće u donjim delovima rečnih tokova“. Močvare su među najraznolikijim i najproduktivnjim ekosistemima. Pružaju osnovne usluge i opskrbljuju slatku vodu. Međutim, one se i dalje degradiraju i pretvaraju u druge svrhe.

Prema "tri tačke" Konvencije, ugovorne stranke obavezuju se da će raditi na mudrom korištenju svih močvara; zatim da će odrediti odgovarajuće močvare za popis močvara od međunarodnog značaja („Ramsarski popis“) i osigurati njihovo učinkovito upravljanje; kao i da će na međunarodnom nivou sarađivati na prekograničnim močvarama, zajedničkim močvarkim ekosistemima i zajedničkim vrstama.

Konvencija o močvarama (Ramsar, Iran, 1971) međuvladin je ugovor čija je misija „očuvanje i mudro korišćenje svih močvara putem lokalnih, regionalnih i nacionalne akcije i međunarodna saradnja, kao doprinos postizanju održivog razvoja širom sveta“. Od januara 2016. godine 169 nacija su se pridružile Konvenciji kao ugovorne strane i više od 2.220 močvara širom sveta, pokrivajući ih 214 miliona hektara, određeno je za uključivanje u Ramsarska lista močvara od međunarodnog značaja.

Član 1. Konvencije kaže da su „močvare područja močvara, komorača, tresetišta ili vode, bilo da su prirodna ili veštački, trajni ili privremeni, vodom koja je statična ili tekuća, sveža, slankasta ili slana, uključujući područja morske vode čija dubina za oseke nema prelaze šest metara“. Otuda, kako je definisano Konvencijom, močvare uključuju širok spektar unutrašnjih staništa kao što su močvare, tresetišta, poplavne ravnice, reke i jezera i priobalna područja.

Predeone odlike prirodnog dobra

Predeona područja su područja koja imaju izraženu geološku, biološku, ekosistemsku i/ili predeonu raznovrsnost i zbog toga se aktom o zaštiti proglašavaju zaštićenim područjima od opštег interesa. Pored navedenih vrednosti, definisana su i staništa vrsta ptica i drugih migratornih vrsta značajnih u skladu sa međunarodnim propisima, koja se mogu proglašiti za zaštićena područja od opštег interesa. Vrednovanje, odnosno utvrđivanje vrednosti i značaja zaštićenog područja, prema Pravilniku o kriterijumima vrednovanja i postupku kategorizacije zaštićenih područja („Sl. glasnik RS“, br. 97/15) vrši se u odnosu na izraženost glavnih prirodnih obeležja, pojava i procesa od interesa za zaštitu područja, kao i funkcije i namene područja.

Shodno tome, zaštićena područja se svrstavaju u 3 kategorije: od izuzetnog (međunarodnog, nacionalnog), velikog (pokrajinskog/ regionalnog) i lokalnog značaja.

Pominjano prirodno javno dobro jeste značajan ekosistem od preko 200 strogog zaštićenih i zaštićenih vrsta i predstavlja predeo od izuzetnog značaja za održivi razvoj grada Novog Sada kao i sigurnost imajući u vidu da je u pitanju plavna površina, od krucijalnog značaja za zaštitu od poplava. U svetu saznanja da je aktuelni gradonačelnik grada Novog Sada pominjao kandidaturu grada Novog Sada za prestižnu nagradu Zelene prestonice EU, važno je povodom ove inicijative pravovremeno i studiozno pristupiti navedenom zahtevu građanki i građana o neophodnosti zaštite navedenog područja Kameničke ade, Šodroša i Dunavca.

Ispunjenoš uslova za zaštitu Zaštita retkih i ugroženih vrsta

Zaštita retkih i ugroženih vrsta, kao i njihovih staništa, predstavlja način za zaustavljanje stope opadanja biološke raznovrsnosti u Republici Srbiji. Pravno je regulisana Zakonom o zaštiti prirode ("Službeni glasnik RS", broj 14/16) i podzakonskim aktima koja uređuju ovu oblast.

„ Dalja degradacija jedinstvenog ekosistema na području Kamenička ade, Dunavca i Šodroša može trajno da uništi osjetljive i vredne ekosisteme u kojima žive stotine vrsta biljaka, glijiva i životinja, od kojih su mnoge zaštićene i strogo zaštićene domaćim i međunarodnim aktima za zaštitu prirode.“

Geomorfologija

Ribarsko ostrvo nalazi se u poplavnom području Dunava, južno od nasipa, u nebranjenom delu na ravnom terenu. Kote terena kreću se u rasponu od 77, 50 do 79,00 m. n. v., za razliku od šireg prostora priobalja, tj. od Kameničkog ostrva, čije su kote niže. «Dunav ovde teče nešto brže, eroziona snaga mu je veća, s obzirom da petrovaradinski masiv odbija Dunav na novosadsku stranu, u pravcu severa i sužava mu korito» (Bogdanović Ž, Davidović R, 1987.) Dominantnu ulogu u morfološkom oblikovanju reljefa na prostoru Kameničkog i Ribarskog ostrva imao je fluvijalni i barski proces. Oblici fluvijalnog reljefa, u ovom slučaju aluvijalna ravan, rečna terasa, rečno ostrvo, formirani su dejstvom Dunava. Aluvijalne ravni predstavljaju najniže delove vojvođanske ravnice. Oko Dunava se prostiru u širini od 5 – 15 km. Sastavljene su u najvećoj meri od peskovitih i muljevito-peskovitih sedimenata. Aluvijalna ravan Dunava se prostire uglavnom na levoj strani rečnog toka. Najznačajniji oblici fluvijalnog reljefa su rečne terase. Niža (aluvijalna) rečna terasa konstatovana je s leve strane Dunava, između Bačke Palanke i Novog Sada. Na aluvijalnim ravnima i rečnim terasama zapažaju se terase peščanih sprudova koje su nastale pomeranjem rečnog toka. Današnje Kameničko i Ribarsko ostrvo formirao je Dunav. «Aluvijalna terasa ima najveću širinu (dubinu), od oko 5 km, na zapadnoj strani grada, na prelazu u rukavac Dunava zvani Šodroš». (Milošev, Ž, 2005.).

Vegetacija

Flora predmetnog područja i dalje nije detaljno istražena, a ovde predstavljamo prelimi-narne rezultate istraživanja. Od autohtonih šumskih zajednica na širem području prisutna je zajednica bele vrbe (Ass. *Salicetum albae* Issl. 1936.) koja u vidu uskog pojasa prati tok reke, zajednica bele vrbe i crne topole (Ass. *Salici-Populetum*), zajednica bademaste vrbe (As. *Salicetum triandrae*), zajednica topole i poljskog jasena (Ass. *Populo-Fraxinetum angustifoliae*) i dr. Dendrofloru čine isključivo listopadne vrste drveća karakteristične za priobalna područja.

Na prostoru Kameničkog i Ribarskog poluostrva prisutna je šumska zajednica bele i crne topole (*Populetum albo-nigrae*) čiji sprat drveća čini bela topola (*Populus alba L.*), crna topola (*Populus nigra L.*), brest (*Ulmus effusa Willd.*), bela vrba (*Salix alba L.*). Od žbunastih vrsta na ovom prostoru prisutna je bademasta vrba (*Salix triandra L.*), rakita (*Salix purpurea L.*), crvena udika (*Viburnum opulus L.*), trnjina (*Prunus spinosa L.*), svib (*Cornus sanguinea L.*), petosemeni glog (*Crataegus pentagyna Waldst. et Kit.*),

crna zova (*Sambucus nigra L.*). Od invazivnih drvenastih vrsta prisutan je zapadni koprivić (*Celtis occidentalis L.*), javor pajavac (*Acer negundo L.*), bagremac (*Amorpha fruticosa L.*) i dr. Od alohtonih vrsta javlja se beli dud (*Morus alba L.*). Lijane su prisutne sa sledećim vrstama: divlja loza (*Vitis silvestris Gmel.*), pavit (*Clematis vitalba L.*) i hmelj (*Humulus lupulus L.*). **Na ovom području prirodno rastu tri vrste koje su prema Pravilniku o proglašenju strogog zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka** - visibaba (*Galanthus nivalis*), prolećni dremovac (*Leucojum vernum*) i hajdučka trava (*Achillea millefolium*). Pored toga, još 9 vrsta koje su pod kontrolom korišćenja i prometa divlje flore (Tmušić, G, 2015): "Foristička analiza obalskog pojasa Dunava na potezu Čerević - Čortanovci", Master rad, Departman za biologiju i ekologiju, Prirodno-matematički fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Novi Sad). Dendrofloru Spomenika prirode «Ribarsko ostrvo» čine stabla crne (*Populus nigra L.*) i bele topole (*Populus alba L.*) sa pojedinačnim primercima bresta (*Ulmus effusa Willd.*). Sastojine autohtonih topola su nastale prirodnim putem iz panja ili iz semena.

Crna topola

Prilikom naših istraživanja Šodroša i Kameničke ade evidentirali smo preko 150 starih jedinki crne topole (*Populus nigra L.*). To je listopadno drvo srednje veličine, sa izuzetnim korenjem kao zaštitom od erozije tla na vodoplavnim površinama. Dostiže visinu 20-35 m, retko 40 m. Stablo u prečniku dostiže debljinu do 3 m. Predstavlja jednu od najznačajnijih, ali potpuno marginalizovanih vrsta šumskog drveća aluvijalnih staništa u Evropi. Poslednjih decenija suočena je s ozbiljnim pretnjama po pitanju opstanka, pre svega zbog gubitka svojih staništa i nemogućnosti prirodne obnove, te se stoga ubraja u najugroženije drvenaste vrste Evrope. Direktno je ugrožava sadnja superiornih evroameričkih topola i skoro potpuna okupacija vodoplavnih predela njihovim plantažama. Iz ekološkog aspekta značajno je istaći da je vrsta stanište velikog broja životinja koje je na različit način koriste u nekom od životnih stadijuma. Uspešno trpi dugu poplavljenošć, a upravo tada njen korenski sistem i grančice na stablu doprinose uspešnom mrestu riba. Upravo veliki broj stabala evidentiranih duž Šodroša i Dunavca ukazuju na izuzetan značaj ovog područja za ovu ugroženu, a značajnu vrstu drveća.

Spisak dela vrsta vodozemaca i gmizavaca zabeleženih na prostoru predloženom za zaštitu:

Gatalinka (*Hyla arborea*),
Šumska žaba (*Rana dalmatina*)
Zelena žaba (*Pelophylax complex*)
Crvenotrbi mukač (*Bombina bombina*)

Eskulapov smuk (*Zamenis longissimus*)
Ribarica (*Natrix tessellata*),
Belouška (*Natrix natrix*)
Barska kornjača (*Emys orbicularis*),
Livadski gušter (*Lacerta agilis*)

Barska kornjača, Eskulapov smuk, Livadski gušter

Fauna beskičmenjaka

Fauna beskičmenjaka je bogata, ali i dalje veoma neistražena. Među njima bi istakli vrstu mrava *Liometopum microcephalum* koji gradi velike mravinjake u stablima starog drveća lagano ih razgrađujući. Time dovode do kruženja materije u šumskim ekosistemima i upravo zbog toga su značajna i retka vrsta, indikator funkcionalnih ekosistema sa starijim sastojinama drveća.

Od beskičmenjaka su do sada jedino detaljnije istraživani pravokrilci (skakavci, zrikavci, popci, rovci) među kojima je pronađena i jedna strogo zaštićena vrsta (*Acrida ungarica*), ali i *Xya phandleri*. Kako su pravokrilci indikator diverziteta očuvanih travnih staništa (hrane se uglavnom zeljastom vegetacijom), a da je upravo zbog toga njihova fauna vrlo siromašna u urbanim sredinama spisak od 23 zabeležene vrste je vrlo značajan za urbanu sredinu Novog Sada:

Conocephalus fuscus (Fabricius, 1793)
Ruspolia nitidula (Scopoli, 1786)
Tettigonia viridissima (Linnaeus, 1758)
Tettigonia caudata (Charpentier, 1842)
Bicolorana bicolor (Philippi, 1830)
Roeseliana roeseli (Hagenbach, 1822)
Gryllus campestris Linnaeus, 1758
Pteronemobius heydenii (Fischer, 1853)
Oecanthus pellucens (Scopoli, 1763)
Gryllotalpa stepposa (Zhantiev, 1991)
Tetrix tenuicornis (Sahlberg, 1891)
Tetrix bolivari Saulcy, 1901
Pezotettix giornae (Rossi, 1794)
Calliptamus italicus (Linnaeus, 1758)
Acrida ungarica (Herbst, 1786)
Oedipoda caerulescens (Linnaeus, 1758)

Aiolopus thalassinus (Fabricius, 1781)
Stethophyma grossum (Linnaeus, 1758)
Omocestus rufipes (Zetterstedt, 1821)
Chorthippus brunneus (Thunberg, 1815)
Pseudochorthippus parallelus (Zetterstedt, 1821)
Euchorthippus declivus (Brisout de Barneville, 1848)

Ihtiofauna Dunavca (Riblji fond)

Rukavac Dunavac (Šodroš) predstavlja jedinstvenu oazu koja je mrestilište za sve najvažnije komercijalne vrste riba: šarana, smuđa, štuku, soma, zatim za sve vrste bele ribe koje čine najveću biomasu dunavske ihtiofaune, ali i stanište mnogih ugroženih vrsta riba poput linjaka (*Tinca tinca*), zlatnog karaša (*Carassius carassius*), čikova (*Misgurnus fossilis*), vijuna (*Cobitis elongatoides*). Kao rukavac koji je u direktnoj vezi sa glavnim tokom Dunava, pruža idealne uslove za mrest šaranskih vrsta, prevashodno šarana, a posebno u sezonom sa nepovoljnim vodostajem.

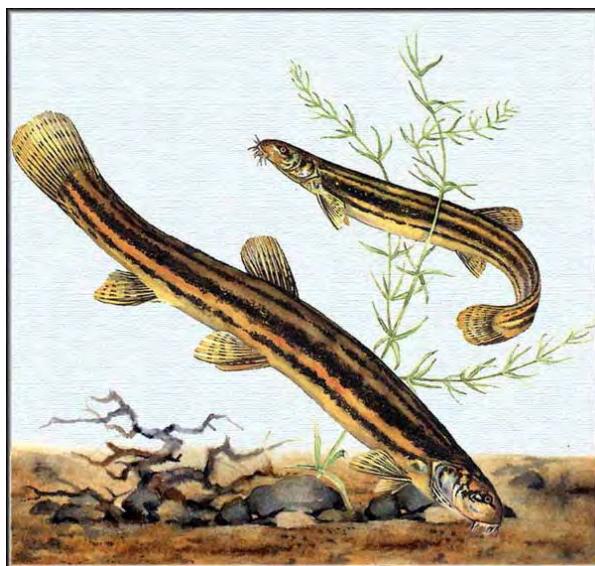
Konfiguracija terena na oko 2 km dužine meandra sadrži mesta sa tvrdim dnom, pesčanim srudovima, zajednicama crne topole i bele vrbe, trske, rogoza i šaši (*Carex sp.*), te bujnom podvodnom vegetacijom. Sve to čini Šodroš jedinstvenim mrestilištem na teritoriji Novog Sada, grada sa velikim brojem ribolovaca.

Svedoci smo vrlo neuobičajenih trendova u oscilacijama vodostaja u poslednjih 10 godina, a tačni razlozi za to su i dalje nepoznati. U potpunosti izostaju velike prolećne vode, koje bi plavile forland i brže se zagrevale od glavnog toka. Velike vode i kada se dese, imaju bujični karakter, reke nadolaze naglo i isto tako naglo opadaju. Ovakvo ponašanje vodostaja onemogućava sticanje neophodnih uslova za uspešno razmnožavanje većine vrsta riba, jer čak i kada se parametri poklope i mrest uspe, ikra ostaje na suvom pre izvaljivanja larvi.

Takođe, problem uvećava drastična degradacija ekosistema plavne zone, usled rapidne izgradnje stambenih i vikend objekata u forlandu, kao i sve većih površina pod deponijama, peska i šljunka usled velike ekspanzije separacije kao biznisa.

Napokon, gazdovanje plavnim šumama kojima je najzastupljenija klonirana topola uzima veliki danak ribljem fondu, jer za razliku od autohtonih vrsta kao što su bela vrba i crna topola, klonirana topola ne formira adventivno korenje u potopljenoj šumi, niti snažan korenov sistem koji armira obalu i gradi jame, koje služe kao svojevrsna podloga za polaganje i čuvanje ikre.

Jedinstvenost ovakvog lokaliteta čini ga nezamenjivim jezgrom biodiverziteta koji se nalazi u samom gradu i koji nas obavezuje da ga sačuvamo kao takvog!

Čikov, *Misgurnus fossilis*

Linjak, *Tinca tinca*

Fauna sisara

Fauna sisara ovog područja trenutno je i dalje uglavnom neistražena. Ipak, najznačajniji nalaz do sada je prisustvo dabra. Takođe, usled prisustva velikog broja starog drveća (topole i vrbe) primetan je i veliki broj dendrofilnih vrsta slepih miševa (naseljavaju duplje drveća) koji su najređa grupa ovih letećih sisara upravo zbog nedostatka starog drveća i dupliji.

Dabar je vodena i kopnena životinjska vrsta i najveći glodar severne hemisfere. Masivne i zdepaste je građe, izvrstan plivač i ronilac što mu omogućava građa tela. Živi na vodenim površinama obraslim bogatom močvarnom vegetacijom zeljastih i drvenastih vrsta. Osnovni stanišni uslov za dabra je stalna i dovoljno duboka voda (min. 30 cm). Iz svojih skrovišta iskopanih u obali ili sagrađenog od granja i stabala sa izlazom ispod površine vode, izlaze uglavnom noću. Upravo jedna takva aktivna jazbina već postoji na Šodrošu, a prisutni su i tragovi hranjenja na više mesta. Ovo su pored Beograda jedini nalazi ove retke i ugrožene vrste u urbanim predelima, a dabar sam po sebi može da predstavlja i veliku ekoturističku atrakciju grada pored toga što je njegovo prisustvo značajno kao jednog od najređih vrsta sisara u Srbiji.

Tragovi prisustva dabrova, lokacija Kamenička ada- vode Dunavca

Fauna ptica

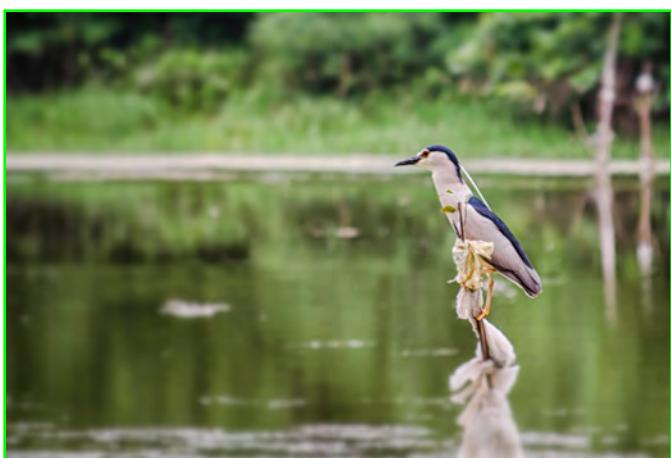
„Fauna ptica predmetnog područja broji 140 vrsta do sada evidentiranih vrsta. Na tom spisku nalazi se čak 35 vrsta ptica sa nacionalne crvene liste. Ukupno 108 vrsta koje stalno ili povremeno naseljavaju područje koje bi moralo biti strogo zaštićeno prema Pravilniku o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS“, br. 5/2010 i 47/2011), dok je 27 vrsta ptica zaštićeno prema Pravilniku o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva („Službeni glasnik RS“, br. 5/2010 i 47/2011) i Pravilniku o izmenama i dopuni Pravilnika o proglašavanju lovostajem zaštićenih vrsta divljači („Službeni glasnik RS“, br. 75/2016).

Kamenička ada, Dunavac, Ribarsko ostrvo i Šodroš predstavljaju jedno od poslednjih prirodnih delova vodoplavne obale reke Dunav na koji se naslanja urbana zona Novog Sada. Ovo područje karakteriše degradirana prirodna vodoplavna šuma sa manjim parcelama plantažnih euroameričkih topola, dok se kuće i vikendice nalaze duž gotovo kompletne obale Dunava. U šumskom delu i dalje ima očuvanih delova sa starim belim i crnim topolama, kao i gustiša povoljnih za gnezđenje raznovrsnih ptica dupljašica i pevačica. Priobalje Dunava je plitko, a prilikom nižih vodostaja stvaraju se peščani sprudovi povoljni za ishranu i odmaranje ptica vodenih staniša. U isto vreme na Šodrošu dolazi do formiranja plitkih močvarnih staniša na čijim blatima se takođe prehranjuju različite ptice vodenih staništa, a posebno šljukarice. Površina istraživanog područja koje ovde analiziramo iznosi 426 hektara (Slika 1), a pored Kameničke ade, Šodroša obuhvata i Haglu, marinu, brodogradilište, Šstrand i priobalje Dunava duž ovog poteza.

levo fotografija Jastreb, desno Orao belorepan
 (obe fotografije su nastale tokom januara i februara iznad Dunavca)

Iako je praktično u sklopu grada, okruženo naseljima, naš dragoceni ekosistem predstavlja relativno slabo istraženo područje na kome je do sada zabeleženo najmanje 140 vrsta ptica. U fauni ptica dominiraju negnezdarice (88), dok među za sada zabeleženim gnezdaricama (51) dominiraju ptice pevačice. Među njima je svakako značajno istaći vrste koje se gnezde u dupljama drveća (zelena žuna, mali, srednji, veliki i seoski detlić, čvorak, dugokljuni puzić, brgljez), ptice grabljivice (mišar i osičar), to je jedno od svega nekoliko gnezdilišta bele rode u gradu (gnezdo u naselju). Značajno je prisustvo većeg broj retkih i zaštićenih vrsta, a pogotovo onih koje se nalaze na nacionalnoj crvenoj listi. Ćubasti ronac (*Lophodytes cucullatus*) je severnoamerička vrsta koja je upravo ovde prvi put zabeležena u divljini u Srbiji, mada je jedinka verovatno pobegla iz zatočeništva. Azijski šarenokrili zviždak (*Phylloscopus inornatus*) i troprsti galeb (*Rissa tridactyla*) predstavljaju izuzetno retko beležene vrste u Srbiji, što takođe ukazuje na značaj ovog staništa za faunu ptica, a samim tim i kompletan biodiverzitet ovog područja.

levo fotografija Gak, desno Siva čaplja

Socijalni aspekt

Novi Sad i njegovi žitelji pate od nedostatka zelenih površina, prostora gde se odmaraju, rekreiraju i druže u prirodnim ambijentima koji su neophodni za zdrav razvoj svakog pojedinca i održavanje blagostanja ljudske zajednice. Zelene oaze poput Ribarskog ostrva, Kameničke ade i Šodroša izuzetno su važne za prečišćavanje voda i vazduha koji su osnovni životni elementi za ljude i druge organizme. Predmetno područje poseduje izuzetne mogućnosti za uspostavljanje i razvoj istraživačko-obrazovnog centra jer se naslanja na veliki grad i nalazi se u neposrednoj blizini Univerziteta. Novom Sadu nedostaje područje na kome bi učenici, studenti i mlađi istraživači sprovodili istraživačke i obrazovne programe iz oblasti zaštite životne sredine, zaštite prirode, klimatskih promena, hidrologije, eko-turizma i sl. Za Novosađane i druge goste Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije prethodnih godina organizovalo je veliki broj izleta i poseta području na kome su mogli da se upoznaju sa prirodnim vrednostima i nauče da prepoznaju desetine vrsta ptica.

Predavanje o fauni ptica, Šodroš
2016. godina

Zelena prestonica EU

Od kada je Evropska komisija prepoznala važnost i ulogu koju ima lokalna zajednica u razvoju i progresu urbanih sredina ustanovljena je godišnja nagrada za Zelenu prestonicu Evrope (European Green Capital Award). Inicijativa je zamišljena tako da promoviše dobre primere prakse, da se zajednica obaveže na dalje akcije i da se podstakne razmena najboljih praksi među evropskim gradovima. Nagrada Evropske zelene prestonice (European Green Capital Award) je događaj koji ima za cilj da ohrabri gradove da poboljšaju kvalitet života i zaštitu životne sredine u urbanim sredinama. Suština nagrade je da se gradovi podstaknu da postanu prijatna mesta za boravak, život i rad. Nagrada se dodeljuje evropskim gradovima koji drže rekord po dostizanju visokih ekoloških standarda, koji su posvećeni ostvarenju ambicioznih ciljeva za poboljšanje životne sredine i održivi razvoj, a koji mogu biti uzor i inspiracija drugim gradovima da slede njihov primer. Nagradu je osmislio Jurij Ratas bivši gradonačelnik Talina (Estonija) 2006. godine kao inicijativu za promociju razmene dobre prakse među gradovima. Kroz inicijativu je bilo uključeno 15 evropskih gradova i asocijacija gradova Estonije. Njihova zelena vizija je rezurtirala „Memorandum o razumevanju“ sa ciljem da promovišu/prepoznaju gradove koji streme razvoju urbanog života. Inicijativa je predstavljena Evropskoj komisiji 2008. g., a počevši od 2010. g. nagrada je ustanovljena i gradovi počinju da se kandiduju i selektuju. Dominantna poruka nagrade je da gradovi počnu da komuniciraju na lokalnom nivou, kako bi poboljšali život svojih građana i smanjili negativan uticaj na globalno okruženje. Finalisti i dobitnici nagrade daju dragocene primere iz svakodnevnog života o tome kako se kvalitet života, poštovanje životne sredine i ekonomski rast mogu kvalitetno kombinovati. Svaki grad i nakon proglašenja konstantno ulaže u održivi razvoj, zaštitu životne sredine i aktivno uključivanje građana u realizaciju ciljeva zajednice.

Iz izveštaja UN o Zaštiti životne sredine

publikovano 18. februara 2021.godine

Dobrobit današnje dece i budućih generacija zavisi o hitnom i jasnom raskidu sa trenutnim trendovima propadanja životne okoline. Naredna decenija je presudna. Društvo treba da smanji emisiju ugljen-dioksida za 45 procenata do 2030. godine u odnosu na nivo iz 2010-te i da dostigne nultu emisiju do 2050. godine, istovremeno štiteći i obnavljajući biodiverzitet i minimizirajući zagađenje i otpad. Ljudsko zdravlje kritično zavisi od prirodnih sistema Zemlje. Ipak, ekonomski, tehnološki i socijalni napredak doveli su do smanjenja Zemljine sposobnosti za održavanje sadašnje i buduće dobrobiti ljudi. Ljudski prosperitet zavisi od mudre upotrebe limitiranog prostora planete i njenih preostalih resursa, kao i na zaštitu i obnavljanje prirodnih procesa koji podržavaju život i kapacitet za apsorpciju naseg otpada. Svi pojedinci imaju koristi od čistog vazduha i vode, zaštitnog sloja ozonskog omotača stratosfere, gostoljubive klime i mnogih dodatnih blagodati koje pružaju kopno i voda, uključujući hranu, lekove, energiju, materijale, inspiraciju i osećaj za pripadnost- mesto. Kao rezultat gubitka biodiverziteta i proizvoda ekosistema, sposobnost prirode da podrži ljudsko zdravlje kroz regulaciju kvaliteta vazduha i vode na mnogim je mestima u padu, kao i sposobnost da pruži mogućnosti za rekreaciju i opuštanje, koji podržavaju fizičko i mentalno zdravlje i dobrobit. Gubitak biodiverziteta takođe negativno utiče na sposobnost prirode da isporučuje lekove. Gubitak biodiverziteta može se zaustaviti i preokrenuti širenjem zaštićenih prirodnih područja i pružanjem prostora prirodi, istovremeno zaustavljajući razloge degradacije kao što su promena namene zemljišta i vode, preterano iskoriščavanje, klimatske promene, zagađenje i invazija stranih vrsta. Štetni efekti hemikalija i otpada na životnu sredinu i zdravlje ljudi mogu biti znatno smanjeni primenom postojećih međunarodnih konvencija i daljim jačanjem naučne osnove globalnog kreiranja politike i propisa zastite. Ekološki rizici u gradovima i urbanim područjima, uključujući rizike od vrućina, poplava, suše, požara i zagađenja, ometaju napore da ludska naselja budu inkluzivna, sigurna, otporna i održiva.

Očuvanje slatke vode u kontekstu klimatskih promena, rastuće potražnje i povećanog zagađenja podrazumeva međusektorske i sektorske intervencije na slivu ili koritu reka. To se može postići istovremeno povećanjem efikasnosti upotrebe vode - mudrim širenjem skladišta, smanjenjem zagađenja, poboljšanjem kvaliteta vode, minimiziranjem poremećaja i podsticanjem obnavljanja prirodnih staništa i režima protoka. Ekonomski, finansijski i proizvodni sistemi mogu i trebaju da se transformisu za prelazak na održivost. Društvo mora uključiti prirodna dobra u donošenje odluka, eliminisati ekološki štetne subvencije i uložiti u tranziciju u održivu budućnost.

Vlade bi trebale da ukinu ekološki štetne subvencije, da ulazu u rešenja i tehnologije s niskom karbon-emisijom koje su prijateljske prema prirodi, i da sistemski uracunavaju ekološke i socijalne troškove. Svako mora igrati ulogu u osiguravanju da se ljudsko znanje, talenat, tehnologija i saradnja preusmere iz transformisanja prirode u transformisanje odnosa čovečanstva s prirodom. Policentrično upravljanje je ključno za osnaživanje ljudi da se izraze i ponašaju ekološki odgovorno bez nepotrebnih poteškoća ili samoodricanja.

Kreativnost i prirodno okruženje

"Conceptualising creativity benefits of nature experience: Attention restoration and mind wandering as complementary processes", Journal of Environmental Psychology, October 2018, (Kathryn J.H.Williams, Kate E.Lee, Terry Hartig, Leisa D.Sargent, Nicholas S.G.Williams, Katherine A.Johnson)

"Najnovija istraživanja koja testiraju odnos prirode i kreativnosti obećavaju, dosledno demonstri-rajući pojačanu kreativnost nakon izlaganja prirodnom okruženju ili prirodnim karakteristikama u izgrađenim okruženjima. Dve studije pokazuju koristi od perioda hoda u prirodnom okruženju: Atchley i Sur. (2012) otkrili su da su učesnici koji su završili četvorodnevno planinarenje imali bolji učinak na merama kreativnosti od onih koji nisu, dok je Ferraro III (2015) utvrdio poboljšane performanse nakon šestodnevnih časova u divljoj prirodi"...."Konačno, kvalitativno istraživanje pokazuje da kreativni profesionalci čvrsto veruju da priroda pozitivno utiče na njihove kreativne performanse, podstičući fleksibilno razmišljanje, nadahnjujući mnoge nove ideje i obnavljajući energiju."

Zahtevi Inicijative:

1. Uvrštavanje područja u Ekološku mrežu na osnovu staništa strogo zaštićenih vrsta odmah po dostavljanju podataka.
2. Izrada studije zaštite prirodnog, plavnog područja: I i II kategorije
3. Usvajanje Akta o zaštiti predmetnog područja

Predloženi staratelji

Neformalna građanska inicijativa Dunavac Šodroš i Udruženje rekreativnih ribolovaca „Šodroš Dunavac“ jer je osnovna oblast ostvarivanja ciljeva ovog Udruženja upravo zaštita, održavanje i revitalizacija plavnog područja Šodroš, Dunavac i Kamenička ada.

Bibliografija- u samom tekstu su navođeni svi izvori, kao i zakoni

Anex 1: Spisak faune riba

Anex 2: Tabela- Lista strogo zaštićenih i zaštićenih vrsta ptica, izvor: Društvo za zaštitu i proučavanje ptica Srbije

Spisak faune riba. Ukupno je evidentirano 49 vrsta, od čega su 35 autohtone, 14 alohtone (strane, unesene) vrste.

Autohtone vrste riba:

Familija *Anguillidae*:

1. *Anguilla anguilla*

Familija *Petromyzonidae*:

2. *Eudontomyzon danfordi*

Familija *Esocidae*:

3. *Esox lucius* (Linnaeus, 1758) - štuka

Familija *Cyprinidae*:

4. *Abramis ballerus* (Linnaeus, 1758) - kesega, špicer
5. *Abramis brama* (Linnaeus, 1758) - deverika
6. *Abramis sapa* (Pallas, 1811) - crnooka deverika
7. *Alburnus alburnus* (Linnaeus, 1758) - ukljeva (uklja)
8. *Alburnus sava*
9. *Aspius aspius* (Linnaeus, 1758) - bucov (bojen)
10. *Barbus barbus* (Linnaeus, 1758) - mrena
11. *Blicca bjoerkna* (Linnaeus, 1758) - krupatica
12. *Carassius carassius* (Linnaeus, 1758) - karaš
13. *Chondrostoma nasus* (Linnaeus, 1758) - skobalj (podust)
14. *Cyprinus carpio* (Linnaeus, 1758) - šaran
15. *Gobio gobio* (Linnaeus, 1758) - krkuša
16. *Lucaspius delineatus* (Heckel, 1843) - belka
17. *Leuciscus cephalus* (Linnaeus, 1758) - klen
18. *Leuciscus idus* (Linnaeus, 1758) - jaz
19. *Pelecus cultratus* (Linnaeus, 1758) - sabljarka
20. *Rhodeus sericeus* (Pallas, 1776) - gaovica
21. *Rutilus rutilus* (Linnaeus, 1758) - bodorka
22. *Scardinius erythrophthalmus* (Linnaeus, 1758) - crvenperka
23. *Tinca tinca* (Linnaeus, 1758) - linjak
24. *Vimba vimba* (Linnaeus, 1758) - nosara

Familija *Cobitidae*:

25. *Cobitis taenia* Linnaeus, 1758 - vijun
26. *Misgurnus fossilis* (Linnaeus, 1758) - čikov

Familija *Siluridae*:

27. *Silurus glanis* (Linnaeus, 1758) - som

Familija *Percidae*:

28. *Gymnocephalus baloni* (Holčík & Hensel, 1974) - Balonov balavac
  29. *Gymnocephalus cernuus* (Linnaeus, 1758) - balavac
  30. *Gymnocephalus schraetser* (Linnaeus, 1758) - šrac
  31. *Perca fluviatilis* (Linnaeus, 1758) - grgeč
  32. *Sander lucioperca* (Linnaeus, 1758) - smuđ
  33. *Sander volgensis* (Gmelin, 1788) - smuđ kamenjar
-
34. *Zingel zingel* (Linnaeus, 1766) - veliki vretenar

Familija: *Lotidae*

35. *Lota lota* (Linnaeus, 1758) - manič

Familija: *Acipenseridae*

36. *Acipenser ruthenus* Linnaeus, 1758 - dugonosa kečiga

Alohtone vrste riba:

Familija *Centrarchidae*:

37. *Lepomis gibbosus* (Linnaeus, 1758) - sunčica

38. *Micropterus salmoides* (Lacepede, 1802) - velikousti bas

Familija *Ictaluridae*:

39. *Ameiurus nebulosus* (Le Sueur, 1819) - cverglan (smeđi patuljasti somić)

40. *Ameiurus melas* (Rafinesque, 1820) - crni patuljasti somić

Familija *Cyprinidae*:

41. *Hypophthalmichthys nobilis* (Richardson, 1844) - sivi tolstolobik

42. *Hypophthalmichthys molitrix* (Valenciennes, 1844) - beli tolstolobik

43. *Carassius auratus* (Linnaeus, 1758) - babuška (srebreni karaš)

44. *Pseudorasbora parva* (Schlegel, 1842) - amurski čebačok (bezribica)

Gobidae:

45. *Neogobius fluviatilis* (Pallas, 1811) - glavoč peskar (ružica)

46. *Neogobius melanostomus* (Pallas, 1811) - glavoč kruglak

47. *Babka gymnotrachelus* (Kessler, 1857) - glavoč trkač

48. *Ponticola kessleri* (Gunther, 1861) - glavoč glavaš (peš)

49. *Proterorhinus semilunaris* (Pallas, 1811) - glavoč (ružica) cevonos

Prilog II: Status ptica Srbije na međunarodnim dokumentima i u nacionalnom zakonodavstvu

Legenda:

Gnezdeći status: G – gnezdarica, NG – negnezdarica

Direktiva o pticama Evropske Unije (Council Directive 2009/147/EC): I – Annex I, II A – Annex II A, II B – Annex II B, III A – Annex III A, III B – Annex III B.

Bernska konvencija (Bern Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats): II – Appendix II, III – Appendix III

CMS - Konvenciji o zaštiti migratornih vrsta: I – Appendix I, II – Appendix II.

CITES - Konvencija o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje flore i faune: I – Appendix I, II – Appendix II, III – Appendix III.

Pravilnik - Pravilnik o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i glijiva ("Službeni glasnik" RS 5/2010, 47/2011, 32/2016, 98/2016); Z – zaštićene vrste, SZ – strogo zaštićene vrste

Crvena boja: vrste sa Crvene liste ptica Srbije

Br.	Naučni naziv	Narodni naziv	Gnezdeći status	Direktiva o pticama	Bernska konvencija	CMS	CITES	Pravilnik
1.	<i>Phasianus colchicus</i>	Fazan		IIA; IIIA	III			Z
2.	<i>Cygnus olor</i>	Labud grbaci		IIIB	III	II		Z
3.	<i>Anser anser</i>	Divlja guska		IIIA; IIIB	III	II		SZ
4.	<i>Anser albifrons</i>	Lisasta guska		IIIB	III	II		Z
5.	<i>Buccephala clangula</i>	Patka duplijasića		IIIB	III	II		SZ
6.	<i>Mergus albellus</i>	Mali ronac	I	II	II			SZ
7.	<i>Mergus merganser</i>	Veliki ronac		IIIB	III	II		SZ
8.	<i>Tadorna tadorna</i>	Šarena utva		II	II			SZ
9.	<i>Aythya ferina</i>	Ridoglav patka		IIIA; IIIB	III	II		Z
10.	<i>Aythya nyroca</i>	Patka crnka	I	III	I; II			SZ
11.	<i>Aythya fuligula</i>	Ćubasta patka		IIA; IIIB	III	II		SZ
12.	<i>Spatula querquedula</i>	Grgotovac		IIA	III	II		Z
13.	<i>Spatula clypeata</i>	Plovka kašikara		IIA; IIIB	III	II		SZ
14.	<i>Mareca penelope</i>	Zviždara		IIA; IIIB	III	II		Z
15.	<i>Anas platyrhynchos</i>	Gluvara		IIA; IIIA	III	II		Z

16.	<i>Anas crecca</i>	Krdža		IIA; IIIB			Z
17.	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Mali gnjurac					SZ
18.	<i>Podiceps cristatus</i>	Ćubasti gnjurac					SZ
19.	<i>Podiceps nigricollis</i>	Crnovrati gnjurac					SZ
20.	<i>Columba livia f. domestica</i>	Divlji golub					
21.	<i>Columba oenas</i>	Golub dupljaš		B			SZ
22.	<i>Columba palumbus</i>	Golub grivnaš		IIA; IIIA			Z
23.	<i>Streptopelia tutur</i>	Grlica		B			Z
24.	<i>Streptopelia decaocto</i>	Gugutka		B			Z
25.	<i>Apus apus</i>	Crna čiopa					SZ
26.	<i>Cuculus canorus</i>	Kukavica					SZ
27.	<i>Gallinula chloropus</i>	Barska kokica		B			Z
28.	<i>Fulica atra</i>	Liska		IIA; IIIB			Z
29.	<i>Grus grus</i>	Žđral		-			SZ
30.	<i>Gavia stellata</i>	Crvenogrlji morski gnjurac		-			SZ
31.	<i>Gavia arctica</i>	Crnogrlji morski gnjurac		-			SZ
32.	<i>Ciconia ciconia</i>	Bela roda		-			SZ
33.	<i>Nycticorax nycticorax</i>	Gak		-			SZ
34.	<i>Ardeola ralloides</i>	Žuta čaplja		-			SZ
35.	<i>Ardea cinerea</i>	Siva čaplja					Z
36.	<i>Ardea alba</i>	Velika bela čaplja		-			SZ
37.	<i>Egretta garzetta</i>	Mala bela čaplja		-			SZ
38.	<i>Micracarbo pygmaeus</i>	Mali vranac		-			SZ
39.	<i>Phalacrocorax carbo</i>	Veliki vranac					Z
40.	<i>Chroaetius dubius</i>	Žalar slepić					SZ
41.	<i>Vaneellus vanellus</i>	Vivak		B			SZ
42.	<i>Calidris alpina</i>	Crnotrba sprutka					SZ
43.	<i>Actitis hypoleucos</i>	Polojka					SZ
44.	<i>Tringa ochropus</i>	Sprudnik pijukavac					SZ
45.	<i>Tringa totanus</i>	Crvenonogi sprudnik		B			SZ
46.	<i>Rissa tridactyla</i>	Troprsti galeb					SZ
47.	<i>Larus ridibundus</i>	Rečni galeb		B			Z

48.	<i>Larus melanoleucus</i>	Crnoglav galeb	-			SZ
49.	<i>Larus canus</i>	Sivi galeb	B			Z
50.	<i>Larus fuscus</i>	Mirki galeb	B			SZ
51.	<i>Larus michahellis</i>	Morski galeb	B			
52.	<i>Larus cachinnans</i>	Sinji galeb	B			Z
53.	<i>Chlidonias hybrida</i>	Belobrka čigra	-			SZ
54.	<i>Athene noctua</i>	Kukumavka	-			SZ
55.	<i>Asio otus</i>	Utina	-			SZ
56.	<i>Strix aluco</i>	Šumska sova	-			SZ
57.	<i>Pernis apivorus</i>	Osičar	-			SZ
58.	<i>Circus aeruginosus</i>	Eja močvarica	-			SZ
59.	<i>Circus cyaneus</i>	Pojska eja	-			SZ
60.	<i>Accipiter nisus</i>	Kobac	-			SZ
61.	<i>Accipiter gentilis</i>	Jastreb	-			Z
62.	<i>Haliaeetus albicilla</i>	Belorepan	-			SZ
63.	<i>Buteo lagopus</i>	Gaćasti mišar	-			SZ
64.	<i>Buteo buteo</i>	Mišar	-			SZ
65.	<i>Upupa epops</i>	Pupavac	-			SZ
66.	<i>Merops apiaster</i>	Pčelarica	-			SZ
67.	<i>Alcedo atthis</i>	Vodomar	-			SZ
68.	<i>Picus canus</i>	Siva žuna	-			SZ
69.	<i>Picus viridis</i>	Zelena žuna	-			SZ
70.	<i>Leiopicus medius</i>	Srednji detlić	-			SZ
71.	<i>Dryobates minor</i>	Mali detlić	-			SZ
72.	<i>Dendrocopos syriacus</i>	Seoski detlić	-			SZ
73.	<i>Dendrocopos major</i>	Veliki detlić	-			SZ
74.	<i>Falco tinnunculus</i>	Vetruška	-			SZ
75.	<i>Falco vespertinus</i>	Siva vetruška	-			SZ
76.	<i>Falco subbuteo</i>	Lastavičar	-			SZ
77.	<i>Falco cherrug</i>	Stepski sokol	-			SZ
78.	<i>Falco peregrinus</i>	Sivi sokol	-		-	SZ
79.	<i>Lanius collurio</i>	Rusi svračak	-			SZ

80.	<i>Oriolus oriolus</i>	Vuga	II	SZ
81.	<i>Garrulus glandarius</i>	Sojka	IIIB	Z
82.	<i>Pica pica</i>	Svraka	IIIB	Z
83.	<i>Corvus monedula</i>	Čavka	IIIB	Z
84.	<i>Corvus frugilegus</i>	Gačac	IIIB	Z
85.	<i>Corvus cornix</i>	Siva vrana	IIIB	Z
86.	<i>Parus palustris</i>	Siva senica	II	SZ
87.	<i>Parus major</i>	Velika senica	II	SZ
88.	<i>Parus caeruleus</i>	Plava senica	II	SZ
89.	<i>Riparia riparia</i>	Bregunica	II	SZ
90.	<i>Hirundo rustica</i>	Seoska lasta	II	SZ
91.	<i>Delichon urbicum</i>	Gradska lasta	II	SZ
92.	<i>Aegithalos caudatus</i>	Dugorepa senica	II	SZ
93.	<i>Galerida cristata</i>	Čubasta ševa	III	SZ
94.	<i>Acrocephalus palustris</i>	Trsterjak mlakar	II	SZ
95.	<i>Hippolais icterina</i>	Žutti voljic	II	SZ
96.	<i>Phylloscopus trochilus</i>	Brezov zviždak	II	SZ
97.	<i>Phylloscopus collybita</i>	Obični zviždak	II	SZ
98.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	Šumski zviždak	II	SZ
99.	<i>Phylloscopus inornatus</i>	Šarenokril azijski zviždak	II	SZ
100.	<i>Sylvia atricapilla</i>	Crnoglavna grmuša	II	SZ
101.	<i>Sylvia communis</i>	Obična grmuša	II	SZ
102.	<i>Sylvia curruca</i>	Grmuša čavrljanka	II	SZ
103.	<i>Regulus regulus</i>	Kraljić	II	SZ
104.	<i>Trochocercus troglodytes</i>	Carić	II	SZ
105.	<i>Sitta europaea</i>	Brgljez	II	SZ
106.	<i>Certhia brachyactyla</i>	Dugokljuni pužić	II	SZ
107.	<i>Sturnus vulgaris</i>	Čvorak	IIIB	Z
108.	<i>Turdus merula</i>	Kos	IIIB	SZ
109.	<i>Turdus pilaris</i>	Drozd borovnjak	IIIB	SZ
110.	<i>Turdus iliacus</i>	Mali drozd	IIIB	SZ
111.	<i>Turdus philomelos</i>	Drozd pevač	IIIB	SZ

112.	<i>Erythacus rubecula</i>	Crvendac		==	SZ
113.	<i>Luscinia megarhynchos</i>	Mali slavuj		==	SZ
114.	<i>Phoenicurus ochruros</i>	Crna crvenrepka		==	SZ
115.	<i>Muscicapa striata</i>	Siva muharica		==	SZ
116.	<i>Ficedula hypoleuca</i>	Crnovrata muharica		==	SZ
117.	<i>Ficedula albicollis</i>	Belovrata muharica	I	==	SZ
118.	<i>Passer domesticus</i>	Vrabac pokučar			Z
119.	<i>Passer montanus</i>	Poljski vrabac		III	Z
120.	<i>Prunella modularis</i>	Popić		II	SZ
121.	<i>Motacilla alba</i>	Bela pliska		==	SZ
122.	<i>Motacilla flava</i>	Žuta pliska		==	SZ
123.	<i>Motacilla cinerea</i>	Potočna pliska		==	SZ
124.	<i>Anthus trivialis</i>	Šumska trepteljka		==	SZ
125.	<i>Anthus spinosus</i>	Planinska trepteljka		==	SZ
126.	<i>Fringilla coelebs</i>	Zeba		III	SZ
127.	<i>Fringilla montifringilla</i>	Severna zeba		III	SZ
128.	<i>Serinus serinus</i>	Žutarica		II	SZ
129.	<i>Carduelis chloris</i>	Zelentarka		II	SZ
130.	<i>Carduelis spinus</i>	Čičak		==	SZ
131.	<i>Carduelis carduelis</i>	Češljugar		==	SZ
132.	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Zimovka		III	SZ
133.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Batokljun		==	SZ
134.	<i>Emberiza citrinella</i>	Strnadica žutovoljka		==	SZ
135.	<i>Emberiza schoeniclus</i>	Barska strnadica		II	SZ